

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ VĂN HÓA
HOÀNG THỊ HƯƠNG TRÀ. *Giao lưu
văn hóa Việt Nam - Trung Quốc từ năm
2008 đến nay***

Chuyên ngành: Văn hóa học

Mã số: 9 22 90 40

Việt Nam và Trung Quốc là hai quốc gia láng giềng, có sự giao lưu, tiếp biến văn hóa liên tục suốt hàng ngàn năm lịch sử. Quá trình giao lưu văn hóa đã để lại dấu ấn rõ nét trên tất cả các phương diện kiến trúc, văn học, ngôn ngữ,... với sự phong phú về hình thức, đa dạng về nội dung. Truyền thống giao lưu văn hóa hai nước chính là móng nền bền chắc, là bộ phận vững vàng để hiện tại và tương lai, trong những điều kiện và yêu cầu mới, chính phủ và nhân dân hai nước tiếp tục kế truyền và phát huy lên tầm cao mới. Luận án hồi cố lại lịch sử giao lưu văn hóa Việt Nam - Trung Quốc, đi sâu đánh giá những thành tựu giao lưu văn hóa hai nước từ năm 2008 đến hiện tại, trên cơ sở đó đánh giá vai trò của giao lưu văn hóa với sự phát triển các lĩnh vực khác của hai quốc gia, dự báo xu hướng vận động và phân tích những vấn đề đặt ra trong quan hệ giao lưu hai nước.

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, Luận án được kết cấu thành 4 chương: 1- *Tổng quan tình hình nghiên cứu và cơ sở lý luận của đề tài.* 2- *Khái lược tình hình giao lưu văn hóa Việt Nam - Trung Quốc trong lịch sử và những yếu tố tác động đến giao lưu văn hóa Việt Nam - Trung Quốc từ năm 2008 đến nay.* 3- *Thực trạng giao lưu văn hóa Việt Nam - Trung Quốc từ năm 2008 đến nay.* 4- *Xu hướng vận động và những vấn đề đặt ra trong giao lưu văn hóa Việt Nam - Trung Quốc thời gian tới.* Dưới

đây là một số kết quả nghiên cứu nổi bật của Luận án.

Trong giai đoạn từ năm 2008 đến nay, khi Việt Nam - Trung Quốc thiết lập quan hệ “hợp tác đối tác chiến lược toàn diện”, quá trình giao lưu văn hóa hai nước diễn ra phổ biến trên nhiều nội dung, từ hợp tác xuất nhập khẩu văn hóa phẩm, văn học nghệ thuật, phát thanh - truyền hình (PTTH), giáo dục - đào tạo đến du lịch, quản lý di sản, phát triển công nghiệp văn hóa, đến giao lưu về phong tục, tập quán, tôn giáo, tín ngưỡng... Tuy nhiên, Luận án chỉ nghiên cứu quá trình giao lưu văn hóa hai nước từ năm 2008 đến nay trên bốn lĩnh vực: giáo dục - đào tạo, văn học - nghệ thuật, PTTH và du lịch, vì đây là các lĩnh vực mà sự giao lưu diễn ra ở cả bề rộng và chiều sâu, có sự giao lưu, hợp tác ở cả cấp Trung ương và cấp địa phương, đạt được nhiều thành tựu cũng như làm nổi rõ những đặc sắc văn hóa của mỗi quốc gia.

- *Về phương diện giáo dục - đào tạo,* kể từ năm 2008 đến nay, giao lưu giáo dục Việt Nam - Trung Quốc chủ yếu kế thừa thành tựu của giai đoạn trước. Trước đó giữa hai nước cũng đã có các văn bản ký kết hằng năm, nhưng chủ yếu là kế hoạch giữa Bộ Giáo dục của hai nước. Đến năm 2022, khi hai nước ký kết Hiệp định hợp tác giáo dục và được Quốc hội hai nước thông qua thì giáo dục mới thực sự là điểm nhấn trong quan hệ ngoại giao giữa hai nước... Bắt đầu từ tháng 5/2022, Trung Quốc đã cử tham tán giáo dục sang làm việc ở Việt Nam và khuyến khích các trường tăng cường giao lưu, hợp tác. Dưới sự ủng hộ, giúp đỡ của Chính phủ hai nước, nhiều học viện, trung tâm Việt Nam học đã được xây dựng ở Trung Quốc. Đồng thời, Trung Quốc

cũng hỗ trợ Việt Nam bồi dưỡng nhân tài ở nhiều cơ sở đào tạo như Đại học Bắc Kinh, Đại học Nhân dân, Đại học Vũ Hán, Đại học Dân tộc Vân Nam... Hợp tác cấp địa phương cũng diễn ra mạnh mẽ, nhất là ở khu vực các tỉnh biên giới Trung Quốc với Việt Nam. Trong thời gian qua, quy mô lưu học sinh không ngừng gia tăng. Việt Nam đứng thứ 5 trong 10 nước có số lượng lưu học sinh đứng đầu tại Trung Quốc. Hiện có hơn 13.500 lưu học sinh Việt Nam đang học tại các trường đại học của Trung Quốc và khoảng trên 4.000 lưu học sinh Trung Quốc đang du học tại Việt Nam.

Về lĩnh vực văn học - nghệ thuật, giai đoạn từ năm 2008 đến nay, hoạt động giao lưu trên lĩnh vực văn học - nghệ thuật hai nước ngày càng được mở rộng với nhiều nội dung và hình thức như: cử đoàn nghệ thuật thăm, lưu diễn, ký kết hợp tác, tham gia các sự kiện nghệ thuật quốc tế... trên tinh thần hữu nghị và xây dựng, cùng hướng tới sự bền vững và phát triển. Qua đó, nhiều thỏa thuận hợp tác trên lĩnh vực văn học - nghệ thuật giữa hai nước đã được thiết lập, đồng thời hai bên còn tiến hành các cuộc trao đổi kinh nghiệm, kế hoạch hợp tác, thông qua các hội thảo, tọa đàm... Kết quả khảo sát của Luận án cho thấy, hiện nay, văn học mạng Trung Quốc là một trong những chủ đề thu hút sự quan tâm của độc giả Việt Nam, nhất là lớp trẻ. Hàng loạt tiểu thuyết của các nhà văn Tào Đình, Tân Di Ổ, Phi Ngã Tư Tôn, Đồng Hoa, Minh Hiểu Khuê, Diệp Lạc Vô Tâm... đã được dịch và xuất bản tại Việt Nam, tạo nên một cơn sốt trong thị trường văn học. Theo kết quả khảo sát của Luận án, trong số 210 sinh viên tham gia trả lời trực tuyến thì có tới 64,8% lựa chọn phương án thích đọc tác phẩm văn học của Trung Quốc. Một số tác phẩm văn chương Việt Nam cũng đã được dịch, xuất bản ở Trung Quốc và được công chúng Trung

Quốc đón nhận như tiểu thuyết của nhà văn Nguyên Hồng, Vũ Trọng Phụng, tuyển tập thơ Việt Nam... Tác phẩm *Nỗi buồn chiến tranh* của nhà văn Bảo Ninh từng được đề cử Giải thưởng Lỗ Tấn. Đối với hoạt động giao lưu, hợp tác trên lĩnh vực nghệ thuật, tiêu biểu và thường xuyên nhất là Cuộc thi tiếng hát hữu nghị Việt Nam - Trung Quốc. Cuộc thi do Cục Hợp tác quốc tế, Cục Nghệ thuật Biểu diễn, Nhà hát Ca Múa Nhạc Việt Nam phối hợp với Đài PTTH Quảng Tây (Trung Quốc) tổ chức.

Về lĩnh vực PTTH, trong thời gian qua, hai nước đã thường xuyên có các cuộc gặp gỡ quan phương và ký kết nhiều văn bản hợp tác quan trọng, cùng chung tay sản xuất nhiều chương trình, đặt các cơ quan thường trú để cập nhật thông tin, trao đổi chương trình phát sóng và chia sẻ kinh nghiệm chuyên môn, nghiệp vụ... Đến nay, Việt Nam đã hợp tác với nhiều tổ chức, đơn vị phát thanh của Trung Quốc như: Tổng cục PTTH Trung Quốc, Đài PTTH Vân Nam, Quảng Đông, Khu tự trị Choang, Đài Phát thanh Bắc Kinh (đối ngoại), Đài Phát thanh Trung ương Trung Quốc... VTV và Đài Quảng Tây đã có nhiều hợp tác tích cực và hiệu quả. Đặc biệt, năm 2017, hai Đài đã phối hợp thực hiện chương trình giao lưu hữu nghị “Dòng sông thơ mộng” và đồng sản xuất bộ phim tài liệu “Câu chuyện thời gian”...

Về giao lưu trên lĩnh vực du lịch, thời gian qua, hai nước cũng đã tổ chức nhiều cuộc triển lãm để quảng bá sản phẩm văn hóa du lịch, tổ chức các cuộc hội thảo khoa học để hai bên hiểu biết hơn về tiềm năng, thế mạnh du lịch của nhau, đồng thời đi đến những thống nhất chung trong chiến lược, giải pháp để phát triển giao lưu du lịch hai quốc gia. Ngoài ra, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch Việt Nam, Bộ Văn hóa và Du lịch Trung Quốc đã ký kết bản ghi nhớ hợp tác

lĩnh vực công nghiệp văn hóa, kế hoạch hợp tác văn hóa và du lịch giai đoạn 2019-2021. Một số chương trình, hiệp định hợp tác tiêu biểu từ năm 2010 đến nay gồm: Thỏa thuận hợp tác về du lịch giữa Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch Việt Nam và Cục Du lịch Quốc gia Trung Quốc giai đoạn 2010-2013; Kế hoạch hợp tác văn hóa và du lịch giữa Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch Việt Nam và Bộ Văn hóa và Du lịch Trung Quốc giai đoạn 2019-2021. Bên cạnh đó, hoạt động du lịch giữa hai nước cũng hết sức sôi động. Theo Báo cáo thống kê của Cục Du lịch, Việt Nam là một trong 10 điểm du lịch biển được khách Trung Quốc yêu thích (xếp thứ 2 năm 2018). Lượng khách Trung Quốc tới Việt Nam năm 2018 đạt 4.966.468 lượt, tăng 23,9% so với năm 2017, chiếm 32% tổng lượng khách quốc tế, xếp vị trí số 1 về gửi khách tới Việt Nam. Năm 2019, lượng khách Trung Quốc đến Việt Nam đạt 5.806.425 lượt, tăng 16,9% so với cùng kỳ năm 2018; chiếm 32,2% tổng lượng khách du lịch quốc tế.

Luận án chỉ ra giao lưu văn hóa Việt Nam - Trung Quốc hiện nay đang đứng trước sự tác động của nhiều nhân tố từ kinh tế, chính trị, đến khoa học, kỹ thuật, cả tác nhân chủ quan bên trong (điều kiện của mỗi nước) lẫn tác nhân khách quan bên ngoài (yếu tố quốc tế, khu vực), chứa đựng cả những thời cơ và thách thức. Dù còn những mặt trái, nguy cơ nhất định nhưng giao lưu văn hóa đã góp phần quan trọng để tăng cường sự hiểu biết, gắn bó giữa hai dân tộc, đồng thời thúc đẩy mạnh mẽ quan hệ hai nước trên các lĩnh vực kinh tế, chính trị, ngoại giao, văn hóa - xã hội. Nhìn chung, giao lưu văn hóa giữa hai nước vẫn diễn ra theo xu hướng tự nguyện là cơ bản và quá trình nhận thức, thực hành văn hóa theo tinh thần “liên văn hóa”.

Luận án được bảo vệ thành công tại Hội đồng chấm luận án cấp Học viện, họp tại Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh năm 2023.

TA.
giới thiệu

(tiếp theo trang 59)

10. Trần Thị Minh Thi (2020), *Vấn đề ly hôn của các cộng đồng tộc người ở Tây Nam bộ hiện nay: Thực trạng, nguyên nhân và hệ quả xã hội*, Báo cáo tổng hợp đề tài cấp Bộ, mã số: 504.05-2016.04, Viện Nghiên cứu Gia đình và Giới.
11. Đỗ Thị Thu Trang, Lê Bích Ngọc (2017), “Vấn đề ly hôn và tình trạng vi phạm pháp luật của người chưa thành niên ở Việt Nam hiện nay”, Trang Thông tin điện tử Công an Trà Vinh ngày 15/8/2017, <http://congan.travinh.gov.vn/ch26/266-Van-de-ly-hon-va-tinh-trang-vi-pham-phap-luat-cua-nguoi-chua-thanh-nien-o-Viet-Nam-hien-nay.html>
12. Waldron, M., Grant, Julia D., Bucholz,

- Kathleen K., Lynskey, Michael T., Slutske, Wendy S., Glowinski, Anne L., Henders, A., Statham, Dixie J., Martin, Nicholas G., Heath, Andrew C. (2014), “Parental separation and early substance involvement: results from children of alcoholic and cannabis dependent twins”, *Drug Alcohol Depend*, Vol. 1 (134), pp. 78-84.
13. Zeratsion, H., Bjertness, Cecilie B., Lien, Lars, Haavet, Ole R., Dalsklev, M., Halvorsen, Jon A., Bjertness, E., Claussen, B. (2014), “Does parental divorce increase risk behaviors among 15/16 and 17/18 year-old adolescents? A studies from Oslo, Norway”, *Clinical Practice Epidemiology Mental Health*, Vol. 13 (10), pp. 29-66.